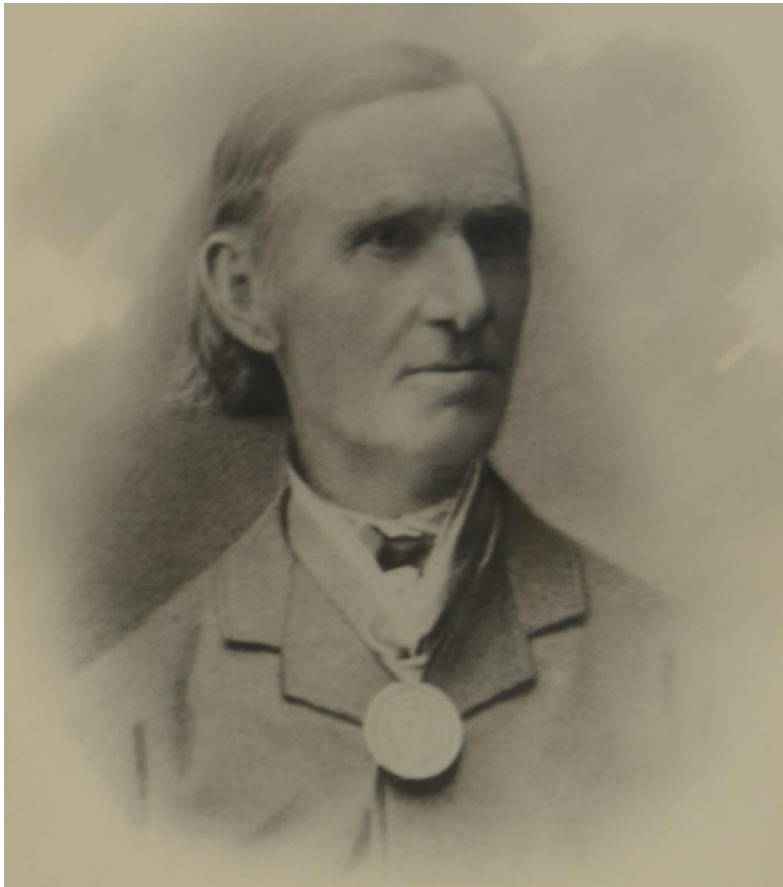

SIIRTYMINEN PITÄJÄKOKOUKSESTA KUNTAKOKOUKSEEN

Pitäjäkokouksesta kehittyi 1700-luvun aikana tärkein paikallishallinnon elin. 1800-luvulla monet aiemmin kruunun hallintoa edustaneille käräjille kuuluneista tehtävistä siirtyivät pitäjäkokouksille. Tämä vahvisti pitäjien ja pitäjäläisten itsehallintoa.

Tuomiokapituli antoi vuonna 1826 pitäjäkokouksille uusitut ohjeet käsiteltävistä asioista. Kokouksissa käsiteltäviä asioita olivat mm. toimi- ja luottamushenkilöiden valinta, verotusasiat, kirkontalous ja tilit, julkisten rakennusten korjaus- ja rakentaminen, kansanopetus, köyhäinhoito ja järjestyksen valvonta.

Kunnallishallinnon syntyessä 1874 ensimmäiseksi kunnallislautakunnan puheenjohtajaksi valittiin Mikko Hirvonen Jaamalta.

Kuva: Rääkkylän kunnan kuva-arkisto.

Pitäjäkokouksiin saivat ottaa osaa vain henkilöt, jotka olivat äänioikeutettuja papinvaalissa. Käytännössä saivat äänestää vain maata omistavat miehet. Vaikka päätökset tehtiin enemmistön mielipiteen mukaa, keskeisin päättäjä ja toimija pitäjäkokousten aikana oli kirkkoherra, jolla oli myös itseoikeutettu asema toimia kokousten puheenjohtajana. Sääntöjä pitäjäkokouksen toiminnasta ei ollut. Kokoukset pidettiin kirkossa yleensä jumalanpalveluksen jälkeen. Pitäjäkokouksen apuna oli sen valitsema kirkkoraati. Helmikuun 6 päivänä 1865 annettu asetus kunnallishallituksesta maalla erotti toisistaan

kirkollisten ja maallisten asioiden käsittelyn, kirkolliset asiat kirkonkokousten ja maalliset asiat kuntakokousten käsiteltäviksi ja päätettäviksi. Seurakunnan ja kunnan alueet pysyivät samoina eli maaseurakuntaa vastasi samanniminen kunta. Suurin ero hallintoon tuli siinä, että pitäjäkokousten aikana ei ollut mitään määrättyä toimielintä, joka olisi veloitettu panemaan toimeen tehdyt päätökset, vaan kokous valitsi jonkun asiasta perillä olevan henkilön huolehtimaan päätösten täytäntöönpanosta. Uusi kunnallisasetus määräsi, että päättäväksi elimeksi tuli kuntakokous ja kuntaan oli valittava kunnallislautakunta valmistelemaan kuntakokoukselle esiteltävät asiat ja toimeenpanemaan kokouksessa tehdyt päätökset täytäntöön ja muutoinkin huolehtimaan kunnan asioista.

Maanviljelijä ja kirkkoväärti Olli Kinnunen toimi kunnallislautakunnan puheenjohtajana vuosina 1889-1903. Hänen talossaan (nykyinen Tarinatupa) pidettiin ensimmäinen kuntakokous. Kuva: Rääkkylän kunnan kuva-arkisto.

Pitäjäkokouksissa sananvalta oli etupäässä vain maata omistavilla tilallisilla. Annetun asetuksen mukaan päätäntävalta tuli olemaan kunnassa veroa maksavavilla kunnan jäsenillä, joiksi katsottiin henkilöt, jotka omistivat tai hallitsivat kunnassa olevaa kiinteistöä, harjoittivat siellä elinkeinoa ja joilla oli kunnassa asunto ja kotipaikka. Kunnan jäsenyys ei

kuitenkaan sellaisenaan tarkoittanut oikeutta osallistua kuntakokouksen päätöksentekoon, vaan ehtoina olivat lisäksi, että henkilö oli hyvämaineinen suomen kansalainen ja hallitsi itseään ja omaisuuttaan.

Maanviljelijä Onni Hirvonen oli 1900-luvun ensimmäisten vuosikymmenten keskeisin kuntamme päättäjä. Onni Hirvonen oli kirkonkylän Kauppalan Hirvosia.

Kuva: Rääkkylän kunnan kuva-arkisto.

Kunnallisasetus määräsi, että kunnallishallitus on kolmen vuoden sisään oltava järjestettynä. Jos kunta ei tuona aikana katsonut voivansa saada hallintoaan järjestetyksi oli sen pyydettävä toimeenpanoajan pidennystä läänin kuvernööriltä, joka saattoi pidennyksen myöntää, kuitenkin ei pitemmäksi aikaa kuin kymmeneksi vuodeksi. Pohjois-Karjalassa kunnallishallinto asetettiin toisissa kunnissa pian asetuksen antamisen jälkeen, toisissa pienen viiveen perästä. Pielisjärvellä ja Nurmeksessa ensimmäinen kuntakokous pidettiin jo 1866. Rääkkylässä kunnallishallinnon aloittaminen meni pitkälle 1870-luvulle. Asiakirjoista ei selviä, hakiko Rääkkylä jatkoaikaa uuden hallinnon valinnalle. Kuopion läänin kuvernööri oli joka tapauksessa määrännyt Rääkkylän uuden hallinnon valittavaksi ennen kesäkuun loppua 1873 ja määrännyt pitäjänkokouksen puheenjohtajaksi kruununvouti C. Paqvalenin.

Pitäjänskokous pidettiin 15.6.1873. Tässä kokouksessa valittiin kuntakokouksen puheenjohtajaksi kauppias Pentti Hirvonen kirkolta, varapuheenjohtajaksi lukkari David Suonio, kunnallislautakunnan esimieheksi maanviljelijä Mikko Hirvonen Jaamalta, varaesimieheksi maanviljelijä ja kauppias Elias Hirvonen kirkolta. Kunnallislautakunnan jäseniksi valittiin Antti Hirvonen Rasivaarasta, Tahvo Asikainen Pötsönlahdesta, Gustaf Kotilainen Oravilahdelta, Pekka Hirvonen Niemisestä ja Ville Sallinen Oravisalosta, varalle Eero Neiglick Rasivaarasta ja Olli Kinnunen kirkonkylältä.

Maanviljelijä Eljas Hirvonen oli kunnan ja eri järjestöjen luottamustehtävissä kuudella vuosikymmenellä. Kunnallislautakunnan puheenjohtaja hän oli yhtäjaksoisesti vuosina 1936-1945. Kuva: Rääkkylän kunnan kuva-arkisto.

Ensimmäinen kuntakokous pidettiin 6.1.1874 kirkonkylän keskeisessä talossa Kinnulassa, jossa toimii nykyään Tarinatupa ja Tarinatuvan kirpputori.

Kunnallisasetuksen määräämät kuntakokouksen päätettävät asiat:

Vuoden 1865 kunnallisasetus ja myöhemmin 1898 annettu laki määrittivät asiat, jotka kuuluivat kunnan toimialaan ja jotka olivat otettava kuntakokouksessa neuvoteltavaksi ja päätettäväksi. Näitä olivat muun muassa:

1. Kansanvalistus ja opetus, siinä tärkeintä kansakoulujen perustaminen. Kansanopetuksestahan oli huolehtinut kirkko ja tämän tehtävän siirtäminen kunnille herättikin suurimman vastustuksen valtiopäivillä. Uuden asetuksen mukaan kunta veloitettiin perustamaan ja ylläpitämään niin monta ylempää kansakoulua, jotta mahdollisimman moni lapsi pääsee opetusta nauttimaan.
2. Järjestyksen ja yleisen turvallisuuden ylläpidosta huolehtiminen alueellaan.
3. Terveystieteiden parantamisesta, rokotuksesta, heikkomielisten hoidosta, hulluin huoneeseen ottamisesta kunnan kustannuksella, kuuroista ja sokeista huolehtiminen.
4. Vaivaishoidon järjestämisestä työhön kykenemättömille ja hädänalaisille.
5. Pitäjätuvan ja muiden kunnalle kuuluvien huoneiden rakentamisesta ja ylläpidosta
6. Laina- ja apumakasiinien perustaminen ja hoito.
7. Rahain takseerauksista ja lainanotoista kunnan yleisiin tarpeisiin, niin kuin teiden rakentamiseen, yhteiseen tienkorjuuseen sekä kunnan kassain ja muiden yhteisten varain hallinnosta, kuin myös siitä annettavan tilintarkastamisesta päättäminen.
8. Säästöpankkien ja palovakuutusyhtiöitten perustaminen tuli kuulumaan myös kunnan toimivaltaan.

Mikko Ikonen oli vasemmiston edustajana kunnan ja eri järjestöjen luottamustehtävissä viidellä vuosikymmenellä. Hän oli muunmuassa valtuuston jäsen jo 1920-luvulla, valtuuston puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja 1930-1940-luvuilla. Kunnallislautakunnan/kunnanhallituksen puheenjohtaja hän oli vuosina 1946-1951. Kuva: Rääkkylän kunnan kuva-arkisto.

Kuntakokousten puheenjohtajat:

Pentti Hirvonen	kauppias	1873 - 1876
David Suonio	lukkari	1876 – 1885
Pentti Karttunen	kauppias	1886 – 1888
Juho Romppanen	maanvilj.	1889 – 1894
Pekka Parviainen	maanvilj.	1895 – 1900
Onni Hirvonen	maanvilj.	1901 – 1906
Pekka Ihalainen	maanvilj.	1907 – 1909
K.A. Lauri	pastori	1910
Pekka Piironen	opettaja	1910 – 1913
A.E. Saarelainen	kanttori	1913 – 1919

Kunnallislautakunnan esimiehet:

Mikko Hirvonen	maanvilj.	1873 –1882
Eero Neiglick	kauppias	1883 –1885
Pekka Neiglick	kauppias	1886 - 1888
Olli Kinnunen	kirkkoväärti	1889 - 1903
A.E. Saarelainen	kanttori	1904 - 1909
Juho Kolehmainen	maanvilj.	1910
Onni Hirvonen	maanvilj.	1911 -1918
Benjam Partio	maanvilj.	1918 -1920
Pekka Puhakka	maanvilj.	1921 -1923
Benjam Partio	maanvilj.	1924 -1926
Juho Ilvonen	maanvilj.	1927 –1928
Antti Hirvonen	maanvilj.	1929 –1930
Juho Kähkönen	maanvilj.	1931 -1935
Eljas Hirvonen	maanvilj.	1936 –1945
Mikko Ikonen	maanvilj.	1946 – 1951
Erkki Kähkönen	maanvilj.	1952 – 1968

Kunnallislautakunta muuttui kunnanhallitukseksi uuden kunnallislain antamisen jälkeen 1.1.1949

Ilkka Simanainen
huhtikuussa 2014

Lähteet:

Hannu Soikkanen: Maalaiskuntien itsehallinnon historia

Jari Mustonen: Hallintoa ja oikeutta, Pitäjänkokouksista kunnallishallintoon

Rääkkylän pitäjänkokousten, kuntakokousten ja valtuuston pöytäkirjat sekä muut asiakirjat.